

МОВА СУЧАСНОЇ ПОЛІТИКИ І ПРОПАГАНДИ

Інна Миколаївна Голопич,
старший викладач кафедри українознавства Ф-2
Харківського національного університету внутрішніх справ

Мова, як основний засіб суспільної комунікації, інструмент описування світу та змін, які в ньому відбуваються, а також об'єкт цих змін, відбиває в собі реальну картину, є відображенням у якому можемо знайти непомітні з першого погляду речі оточуючого нас світу. Якщо дати метафоричне визначення мови, то можна сказати, що існує також мова політики, як засіб комунікації тих хто править з тими ким правлять. Засіб вираження різних ідей, думок та суджень.

Те, якою мовою ми говоримо і пишемо, як нею послуговуємося, детермінує наш спосіб мислення, впливає на процес категоризації та ієрархізації реальності. Оскільки мова і реальність є нерозривно пов'язаними, то цьому контексті аналіз політичних текстів допомагає нам інтерпретувати дійсність.

У процесі трансформації державного і політичного устрою України, у політичній мові з'являється новий зміст. Політичні тексти набувають нової якості комунікації, яка обумовлюється метою політичної діяльності. В політичній мові використовується не тільки власне політична лексика, до якої відносять терміни, слова-гасла, жаргонізми та політична лексика, що охоплює лексику загального словникового запасу, а й експресивна лексика, яка активно впливає на переконання і поведінку виборців.

Формування негативного ставлення до політичних супротивників і нав'язування електорату своїх цінностей призводить до явища багатозначності основної політичної термінології. У результаті, одні й ті ж терміни прибічники різних політичних течій сприймають по-різному, а інколи й зовсім протилежно (комунізм, фашизм, демократія і т. д.). Мовні одиниці часом одержують незвичну інтерпретацію і включаються в неочікувані смислові контексти з метою навіювання певних поглядів, зміни думок, дій. Політичній мові притаманна невизначеність, інколи не логічність, перевага віддається загальним формулюванням, а не конкретним фактам. Використання мовних шаблонів та стереотипів не несуть інформативного характеру. Аргументи переважно спрямовані на почуття, а не на розум. Сучасна політична мова належить до особливого типу спілкування, який характеризується високим ступенем маніпулювання і є ефективним засобом поширення потрібних владі політичних ідей і цінностей.

Німецький дослідник В. Бергедорф включає до складу політичної мови такі підсистеми: мова законодавства та адміністративно-правова термінологія, адміністративна мова чи мова управління, мова переговорів, мова політичного виховання, мова політичної пропаганди.

Серед перелічених підсистем саме мову політичної пропаганди можна окреслити як специфічний засіб комунікації, який використовується з метою впливу на поведінку громадян держави, через інформування та персвазію. Вчені, у тому числі й мовознавці, вивчаючи явище пропаганди окреслили п'ять її основних функцій:

- інтеграційна функція, яка має на меті стабілізувати існуючу суспільно-політичну систему через уніфікацію і зміцнення функціонуючих структур, що в основному адресовано до освічених людей, які мають доступ до інформації;
- агітаційна, яка спонукає людей до дії, окреслює потрібний візерунок поведінки, а також ідеологічне визнання влади чи політичної системи;
- інформаційно-інтерпретаційна функція складається з двох елементів інформації та інтерпретації, причому інтерпретація відіграє головну роль;
- дезінформаційна функція найчастіше застосовується в зовнішній пропаганді стосовно політичних ворогів та ворожих держав;
- функція переконання незгодних або тих, які сумніваються у правдивості інформації.

Пропаганда направлена на зміну думки або ставлення, зняття перешкод для надходження нової інформації. Можна змінювати ставлення на користь та в інтересах суспільства, відповідно до його цінностей, а можна іти всупереч. Нажаль, у сучасній політичній системі пропаганду, у більшості випадків, використовують саме як засіб маніпуляції, забуваючи про те, що пропаганда має залишатися в етичних рамках. Замість логіки, яку необхідно використовувати як основу переконання, тому що вона збуджує критичність сприйняття, зумовлює свідоме осмислення проблеми, спостерігаємо використання таких засобів як: відхилення критики, викривлення фактів, відвернення уваги від головної теми, підміну

понять, навіювання відчуття страху і сум'яття, розпорошування українських цінностей під гаслом демократії і плюралізму думок.

Аналіз функціонування, механізмів та ефективності політичної мови дозволяє нам зробити такі висновки:

- політики для досягнення своїх цілей завжди використовують мову пропаганди. Мовний вплив відбувається за допомогою цілеспрямованого підбору мовних засобів;
- мова пропаганди залежить від типу політичного режиму. Кожний етап розвитку суспільства характеризується змінами у політичній мові. До мовного обігу входять поняття і вислови, які дозволяють чітко визначити з яким політичним режимом ми маємо справу, як політична система взаємодіє із громадянами;
- мовна політика тоталітарних режимів є інструментом політичної еліти, що прагне за допомогою мовної однорідності утвердити монолітність суспільства. У багатонаціональних демократичних державах мовна політика виступає засобом правового і безконфліктного співіснування різномовних спільнот.

Державна та політична влада через мовні засоби пропаганди намагається передати потрібний зміст, який поєднуючи у собі інформацію і суб'єктивну оцінку, має викликати необхідний ефект відповідно до політичних завдань.

Найважливішим засобом протистояння маніпулятивній пропаганді є освіта. Саме завдяки ефективному навчанню та комунікації можна протидіяти інформаційному тиску. Необхідно виробляти правильне розуміння того, що для об'єднання країни необхідно виробляти спільні цінності. Критично сприймати інформацію, оскільки існують різні технології переконання, оскільки під виглядом українських цінностей завдяки спеціальним мовним технологіям може відбуватися деструктивний вплив на думки і поведінку людей. Розвиток політичної свідомості і культури населення визначається у значній мірі пропагандистською і освітньою роботою за умови об'єктивного висвітлення проблем політики і влади, здійснення контролю за діями держави та недержавних інститутів.